CHARLES DICKENS
(1812—1870)

SEMNALIZATORUL

— Hei! Dumneata de colo!

Stătea în picioare, în uşa cabinei, când se auzi astfel strigat; ţinea în mână un fanion înfăşurat în jurul băţului său foarte scurt. La prima vedere, dată fiind aşezarea locurilor, n-ai fi spus că te poţi îndoi a cui e vocea; dar în loc să ridice ochii spre drumul unde mă aflam eu, pe buza şanţului de cale ferată, el îşi întoarse privirea spre cealaltă parte, urmărind şinele. Ceva te izbea în gestul său, chiar dacă-mi venea greu să spun ce. Ştiu doar că era destul de izbitor ca să-mi atragă atenţia; şi totuşi silueta omului acestuia părea cocârjată de distanţă acolo, în fundul şanţului, în timp ce eu mă aflam mult mai sus decât el, atât de scăldat în lumina soarelui care apunea pe-un cer furtunatic încât eram nevoit să-mi apăr ochii cu mâna ca să-l pot vedea.

— Hei! Dumneata de colo!

Nemaiprivind linia ferată, se întoarse şi, ridicând ochii, mă observă, acolo unde mă aflam, cu mult mai sus decât el.

— E vreun drum care să mă ducă până la dumneata? Aş vrea să-ţi vorbesc.

A ridicat ochii spre mine fără să răspundă, şi eu i-am coborât pe-ai mei spre el, fără să mă încumet a-i pune din nou acea întrebare niţeluş zadarnică. În aceeaşi clipă, trecu prin văzduh şi pământ o vibraţie confuză care se prefăcu în curând într-o pulsaţie brutală; apoi se ivi o masă proiectată cu repeziciune în spaţiu, care mă făcu să mă trag îndărăt de teamă — să nu fiu antrenat şi eu. Din acest tren rapid un nor de aburi se ridică spre mine şi se îndepărtă alunecând pe pământ; odată risipit, am cercetat din nou cu privirea şanţul şi-am revăzut omul gata să-şi înfăşoare fanionul fluturat la trecerea trenului.

Am repetat întrebarea. După un interval în care îmi păru că mă priveşte cu o atenţie susţinută, îmi arătă cu vârful fanionului sau înfăşurat un punct care se găsea la acelaşi nivel cu mine, la două-trei sute de metri distanţă. Am răspuns: „De acord" şi m-am îndreptat spre punctul acela. Ajuns acolo, am cercetat cu grijă terenul şi am descoperit în cele din urmă că un vag drum în zigzag fusese grosolan cioplit pe povârniş: am luat-o pe acest drum.

Şanţul era foarte adânc şi deosebit de abrupt. Era săpat într-o stâncă lipicioasă, din ce în ce mai umedă pe măsură ce mă apropiam de fundul ei. Lunga traiectorie mi-a dat timp să reflectez la aerul neobişnuit de crispat şi reticent cu care omul îmi indicase drumul.

Ajungând destul de jos pentru a-l zări din nou, l-am văzut în picioare, între liniile ferate pe care le împrumutase trenul, cu o clipă în urmă; din toată atitudinea sa deduceam că mă aştepta. Îşi ţinea sus bărbia cu stânga şi cotul stâng şi-l proptea pe mâna dreaptă, iar braţul drept şi-l ţinea de-a curmezişul pieptului. O atitudine care îţi dădea impresia unei aşteptări atât de atente încât o clipă mă oprii din mers uimit.

Am început să cobor din nou şi am ajuns la nivelul şinelor; am pornit-o către el şi, apropiindu-mă, am constatat că era un om cu tenul gălbui, cu o barbă neagră şi sprâncene dese. Postul său se afla într-unul din cele mai singuratice şi mai lugubre locuri din câte mia fost dat să văd vreodată.

De o parte şi de alta, un perete pe care se rostogolea piatra tăiată şi care nu lăsa să se vadă decât o fâşie îngustă de cer; perspectiva nu era, la un capăt, decât o prelungire

sinuoasă a acestei mari carcere; în cealaltă direcţie, perspectiva era maii puţin întinsă; ea se termina cu un semnal roşu mohorât şi cu intrarea şi mai mohorâtă într-un tunel negru, a cărui arhitectură masivă avea un aspect primitiv, neplăcut şi apăsător. Soarele se strecura atât de greu până la locurile acestea încât peste ele plutea o miasmă ucigătoare de pământ jilav; pe de altă parte, un vânt rece sufla atât de puternic încât deodată îngheţai, ca şi cum aş fi părăsit lumea celor vii.

Mă apropiai de el într-atât încât eram gata să-l ating înainte de-a fi apucat să facă o mişcare. Nici atunci nu mă scapă din ochi; se retrase cu un pas înapoi şi ridică mâna.

I-am spus câteva cuvinte: postul pe care-l ocupa nu era foarte singuratic? Îmi atrăsese atenţia de îndată ce-l zărisem de sus. Vizitatorii erau cu siguranţă foarte rari. Puteam oare spera că sunt bineveniţi? El vedea în mine, i-am spus, un om care pur şi simplu îşi petrecuse toată viaţa închis între nişte foarte strâmte limite şi care, liber în fine, purta un interes cu totul nou marilor întreprinderi feroviare. Acesta a fost sensul cuvintelor mele, dar nu sunt sigur de termenii pe care-i foloseam, căci, în afară de faptul că nu mă pricep să leg o conversaţie, omul acesta avea într-însul ceva ce mă intimida.

Aruncă o privire foarte stranie spre semnalul roşu aşezat aproape de intrarea în tunel şi cercetă împrejurimile cu aerul de-a fi descoperit că lipseşte ceva, apoi îşi întoarse ochii spre mine.

L-am întrebat dacă nu cumva grija pentru semnalul roşu face parte din funcţiile sale.

Mi-a răspuns cu o voce surdă:

— Ştiţi bine că da.

O idee monstruoasă îmi veni în minte; observându-i privirea fixă şi înfăţişarea închisă în sine, mi-a trecut prin cap că am în faţă nu un om, ci un spectru. M-am întrebat dacă nu m-au molipsit şi pe mine gândurile lui.

La rândul meu, m-am tras înapoi. Dar retrăgându-mă, am descoperit în ochii lui o groază nedefinită pe care i-o inspiram. Descoperirea îmi spulberă ideea monstruoasă.

— Mă priveşti, i-am spus, cu un surâs trudnic, de parcă ţi-ar fi frică de mine!

— Mă întrebam, îmi răspunse el, dacă nu v-am mai văzut odată.

— Unde?

Îmi arătă cu degetul semnalul roşu spre care îşi întoarse privirea.

— Acolo? spusei eu.

Privindu-mă cu aceeaşi atenţie susţinută, făcu semn că da.

— Dar, bietul meu prieten, ce-aş fi căutat în locul acela? În orice caz, n-am pus niciodată piciorul pe-acolo, de asta poţi fi sigur.

— Cred că da, îmi răspunse el. Da, pot fi sigur de asta.

Părea că se simte mai degajat, şi eu aşijderi. Răspundea grăbit întrebărilor mele, exprimându-se inteligent. Avea oare mult de lucru? Da, mai precis, avea răspunderi destul de grele, dar i se cerea mai ales punctualitate şi vigilenţă; ca muncă propriu-zisă — ca muncă manuală — n-avea mai nimic de făcut. Să declanşeze cutare sau cutare semnal, să şteargă felinarele, să apese din timp în timp pe-o pârghie metalică sau alta, iată ce trebuia să facă. În ce priveşte lungile ceasuri de singurătate care păreau să mă impresioneze atâta, n-avea decât un singur lucru să-mi spună: viaţa lui zilnică se desfăşura de mult în acest fel şi se obişnuise cu ea. Deprinsese o limbă străină prin aceste coclauri, sau măcar învăţase s-o citească, îşi formase o idee personală şi cu totul aproximativă în ce priveşte pronunţarea; nu se putea deci spune că o poseda cu adevărat. A studiat şi fracţiile, şi zecimalele; s-a apucat şi de primele noţiuni de algebră; dar nu avea prea mare talent la socotit; nici în copilărie nu era prea înzestrat. Era obligat oare să rămână în tot timpul muncii în şanţul ăsta umed şi răvăşit de vânturi, sau se putea căţăra ceva mai sus, în regiunile însorite, şi evada dintre aceste ziduri înalte? Ei bine, asta depindea de moment. Nu totdeauna se circula atât de mult pe linia ferată; depindea de ore şi împrejurări. Pe timp frumos se

hotăra să se plimbe dincolo de zona de umbră; dar cum risca în fiecare clipă să fie rechemat de soneria sa electrică şi să-şi dubleze atenţia ca s-o audă când se îndepărta, plimbările îi ofereau mai puţină plăcere decât aş fi crezut. M-a poftit în cabina în care se găsea o sobă, un pupitru cu un registru oficial pe care trebuia să noteze informaţiile, o instalaţie telegrafică prevăzută cu un cadran cu mai multe arătătoare şi cu o mică sonerie de care-mi vorbise. Mi-am îngăduit să-i comunic că am remarcat buna sa creştere, o educaţie (îndrăzneam să spun, sperând să nu se formalizeze din pricina cuvântului folosit) fără îndoială superioară nivelului său social. Mi-a răspuns că, în genere, asemenea exemple de inadaptare nu se întâlneau prea rar în marile grupuri sociale. Auzise că acelaşi lucru se întâmplă uneori în aziluri, în corpurile de poliţie, în armată. Ştia sigur că aşa stau lucrurile până la un anume punct şi cu personalul marilor companii feroviare. În tinereţe studiase ştiinţele naturale (fără îndoială era greu de crezut, văzându-l instalat în această nefericită cabană; lui însuşi nu-i venea uşor s-o creadă); urmase cursuri, dar dusese o viaţă atât de împrăştiată încât pierduse orice şansă, afundându-se într-atât în mocirlă încât nu s-a mai putut ridica niciodată. N-avea dreptul să se plângă. În fond, capul face, capul trage. Era prea târziu să ia viaţa de la început.

Toate informaţiile pe care le-am rezumat mai sus mi-au fost date calm. Ochii lui negri, care aveau o expresie serioasă, se mutau de la focul din sobă la mine. Din timp în timp, plasa în mijlocul unei fraze un respectuos „domnule", mai ales când îmi vorbea despre tinereţea sa; ca şi cum ar fi vrut să mă facă să înţeleg că nu avea pretenţia de a fi superior aparenţelor. A fost de mai multe ori întrerupt de-o mică sonerie şi a trebuit să descifreze nişte mesaje şi să răspundă. La un moment dat, a fost obligat să iasă în prag, agitând un fanion la trecerea trenului şi să dea mecanicului un ordin verbal. În exerciţiul funcţiilor sale, observam că e uimitor de precis şi vigilent. Se întrerupea în mijlocul unei fraze şi rămânea tăcut până ce-şi sfârşea lucrul.

Pe scurt, aş fi socotit omul acesta ca unul din cei mai siguri şi mai apţi pentru îndeplinirea serviciului, dacă n-aş fi observat cele ce urmează. În două rânduri, în timp ce-mi vorbea, îl văzui întrerupându-se, pălind, întorcându-şi ochii spre mica lui sonerie *care nu sunase,* deschizând uşa cabinei (închisă de obicei ca să nu lase să intre umiditatea nesănătoasă de afară) şi îndreptându-şi ochii spre semnalul roşu de la intrarea tunelului. De fiecare dată, când se întoarse lânga sobă, avea acelaşi aer misterios pe care-l observasem de departe, fără a-l putea defini.

Ridicându-ma să-mi iau rămas bun, i-am spus:

— Am impresia că am găsit, în sfârşit, în dumneata un om mulţumit cu propria lui soartă!

(Mi-e puţin ruşine să mărturisesc că am rostit aceste cuvinte mai mult pentru a-l forţa la mărturisiri.)

— Cred că am fost mulţumit pe vremuri, îmi spuse el, cu aceeaşi voce surdă de la început. Dar acum sunt foarte tulburat, domnule, foarte tulburat.

Am văzut cum regreta amarnic cuvintele rostite. Dar le rostise, iar eu le-am relevat de îndată.

— Şi de ce? De ce eşti tulburat?

— E foarte greu să vă explic, domnule. E foarte greu de spus. Dacă mai veniţi o dată să mă vedeţi, mă voi strădui s-o fac.

— Dar sunt absolut hotărât să mă întorc. Spune-mi când.

— Plec mâine dimineaţă devreme, dar sunt de serviciu de la orele zece seara în sus, domnule.

— Atunci am să vin la unsprezece.

Îmi mulţumi şi ieşi cu mine din cabină.

— Vă luminez drumul cu lanterna, domnule, îmi spuse el, cu aceeaşi voce surdă,

până ce regăsiţi cărarea. O dată ce vă aflaţi pe drum, să nu ţipaţi, şi nici atunci când ajungeţi sus!

Auzind aceste cuvinte, am avut senzaţia că mi s-a făcut dintr-o dată mai rece decât până atunci, dar i-am răspuns simplu:

— De acord.

— Şi să nu ţipaţi când veţi coborî din nou mâine seară. Îngăduiţi-mi să vă mai pun o întrebare. De ce-aţi strigat astă-seară: „Hei! dumneata de colo″?

— Ei, drace! nu ştiu de ce, i-am zis. Trebuie să fi strigat într-adevăr ceva în genul ăsta...

— Nu, domnule, nu „ceva în genul ăsta". Exact cuvintele pe care le-aţi auzit. Le cunosc prea bine.

— Să zicem că am rostit exact aceste cuvinte. Am făcut-o, fără îndoială, findcă te vedeam acolo jos.

— N-aveaţi nici un alt motiv?

— Ce alt motiv să fi avut?

— N-aveaţi impresia că o forţă supranaturală vi le dicta?

— Nu.

Îmi spuse „buna seara" şi ridică lanterna. Pornii de-a lungul şinelor de cale ferată (cu impresia foarte neplăcută că un tren venea pe urmele mele) până în clipa când am regăsit cărarea. Era mai uşor urcuşul decât coborâşul şi am ajuns fără greutate la han.

Ţinându-mă de cuvânt, în seara următoare am luat-o pe prima serpentină a drumului, în clipa în care se auzea orologiul vestind în depărtare orele unsprezece. El mă aştepta la capătul de jos al drumului, cu lanterna în mână.

— N-am strigat, i-am spus în momentul revederii, am dreptul să vorbesc acum?

— Vă rog, domnule.

— Atunci bună seara, i-am spus, întinzându-i mâna.

— Bună seara, domnule, mi-a răspuns, întinzându-mi-o pe-a lui.

După care ne-am îndreptat, unul lângă altul, către cabina lui; am intrat, am închis uşa, şi ne-am aşezat amândoi lângă sobă.

— Acum m-am hotărât, domnule, începu el vorba aplecându-se înspre mine îndată ce ne-am aşezat şi vorbind aproape în şoaptă, m-am hotărât să vă răspund fără ca dumneavoastră să mă întrebaţi încă o dată despre pricinile tulburării mele. V-am luat ieri seară drept altcineva. Asta mă tulbură.

— Confuzia?

— Nu. Cealaltă persoană.

— Cine e?

— Nu ştiu.

— Cineva care-mi seamănă?

— Nu ştiu. Nu i-am văzut niciodată faţa, pe care şi-o ascunde regulat cu mâna stângă, în timp ce-şi mişcă dreapta. Şi-o mişca violent. Aşa.

Am urmărit mişcarea din ochi. Era mişcarea unei mâini care gesticula cu extremă vehemenţă şi intensitate, parcă ar fi vrut să spună: „Pentru numele lui Dumnezeu, pleacă de-aici!″

— Într-o seară, pe lună plină, îmi spuse omul nostru, stam în colţul acesta, când am auzit deodată un glas care striga: „Hei! Dumneata de colo!" M-am ridicat dintr-o săritură, m-am uitat afară şi am văzut cealaltă persoană în picioare sub semnalul roşu din apropierea tunelului: mâna i se mişca, agitată, aşa cum v-am arătat. Vocea părea răguşită de atâta strigat, şi urla: „Atenţie! Atenţie!" apoi din nou: „Hei! Dumneata de colo! Atenţie!" Mi-am luat felinarul, întorcându-l înspre semnalul roşu şi m-am năpustit spre persoana aceea, strigându-i: „Ce se întâmplă? Ce s-a petrecut? Unde e primejdia?"

Persoana se afla tocmai la intrarea tunelului obscur. Apropiindu-mă, m-am mirat că se încăpăţânează să-şi ascundă ochi cu palma. Am alergat până în dreptul ei, am întins mâna să-i descopăr faţa, când deodată a dispărut.

— În tunel? l-am întrebat.

— Nu. Am mers mai departe, am făcut încă cinci sute de metri, în tunel. M-am oprit atunci şi, ridicând lanterna deasupra capului, am putut zări pe pereţi cifrele care indică distanţele; am descifrat petele de umiditate şi picurii de apă prelinşi pe pereţi şi curgând de pe bolţi. Am ieşit lund-o la fugă mai repede decât intrasem (căci locul îmi inspira o spaimă ce n-o puteam învinge) şi am cercetat toate locurile din jurul semnalului roşu cu ajutorul lanternei roşii pe care o purtam cu mine; m-am suit pe scara de fier până la galeria de deasupra, am coborât iar, şi-am revenit aici alergând tot timpul. Am trimis un mesaj telegrafic posturilor celor mai apropiate: „S-a dat alarma. E ceva anormal?" Din două locuri mi s-a răspuns: „Totul e în regulă".

Cuvintele lui au făcut să simt un deget de gheaţă plimbându-mi-se pe şira spinării. Am luptat împotriva acestei senzaţii şi m-am străduit să-i demonstrez că a fost victima unei iluzii optice; i-am declarat că asemenea năzăriri provocate de-o afecţiune a nervilor delicaţi care asigură funcţiile ochiului tulbură adesea pe unii bolnavi; e un fapt binecunoscut, i-am spus, că mulţi bolnavi au înţeles în cele din urmă natura răului lor şi au putut să stabilească sursele, întreprinzând câteva experienţe asupra propriei lor persoane.

— În ce priveşte ţipetele imaginare, am adăugat, te rog să asculţi, fie şi numai o clipă, zgomotul vântului în această vale artificială în timp ce vorbim cu jumătate glas, şi melodiile ciudate ce le înstrună pe firele de telegraf, întocmai ca pe corzile unei harpe!

Am ciulit urechea în tăcere câteva clipe în şir, apoi mi-a răspuns că orice-aş spune, ştia el foarte bine cum stau lucrurile şi în privinţa vântului, şi a firelor de telegraf, el, care-şi petrecea nu o dată noaptea toată în acest loc, în plină iarnă, singur, şi fără să închidă ochii. Şi îşi mai îngădui să-mi spună că nu-şi terminase povestirea.

I-am cerut iertare că l-am întrerupt; mi-a pus atunci mâna pe braţ şi a adăugat în şoaptă:

— N-au trecut şase ore de la apariţia persoanei, când a avut loc un accident memorabil pe linia ferată, şi după nici patru ceasuri s-au scos din tunel sumedenie de răniţi şi morţi; au trebuit să treacă prin chiar acel loc unde zărisem persoana.

Am simţit un fior neplăcut din creştet până în tălpi, dar, pe cât am putut de repede, mi-am revenit.

— Nu se poate nega, i-am spus atunci, o remarcabilă coincidenţă, demnă de atenţia noastră şi în stare să te impresioneze într-adevăr. Dar nu se poate tăgădui că asemenea coincidenţe, tot atât de remarcabile, se produc în mod curent, şi trebuie să ni le amintim atunci când cercetăm un caz de acest fel. Firește, sunt gata să recunosc, am adăugat, crezând că-i pot preveni obiecţia, că oamenii cei mai cu picioarele pe pământ nu ţin seama de aceste coincidenţe în previziunile pe care le fac în viaţa de toate zilele.

Din nou îşi ceru îngăduinţa să observe că nu-şi terminase povestirea.

Din nou îi cerui iertare că mi-am îngăduit să-l întrerup.

— Aceste întâmplari, mi-a spus, punându-şi din nou mâna pe braţul meu şi aruncând o privire îndărăt, cu ochii lui adânciţi in orbite, toate acestea s-au petrecut exact acum un an. După şase ori şapte luni îmi revenisem din emoţie şi surpriză, când, într-o dimineaţă, în zori, aflându-mă în faţa uşii acesteia, mi-am îndreptat privirea spre semnal şi am revăzut spectrul.

A tăcut şi m-a privit fix.

— Şi striga?

— Nu. Tăcea.

— Mişca mâna?

— Nu. Se sprijinea de mânerul semnalului şi îşi ascundea faţa cu amândouă mâinile. Aşa.

Pentru a doua oară îi urmăream din ochi pantomima. Era o pantomimă funebră. Am văzut multe morminte împodobite cu statui cărora sculptorul le imprimase aceeaşi atitudine.

— Şi te-ai îndreptat spre el?

— Am intrat iar aici, m-am aşezat, în parte pentru a-mi recăpăta sângele rece, în parte pentru că vedenia aceea mă făcuse să-mi pierd cunoştinţa. Când am ieşit, se făcuse ziuă şi spectrul dispăruse.

— Şi nu s-a mai întâmplat nimic? Nici un eveniment n-a urmat?

Mi-a atins braţul de două sau trei ori cu arătătorul, plecându-şi de fiecare dată capul cu un aer lugubru:

— În aceeaşi zi, un tren a ieşit din tunel; în clipa când trecea prin faţa mea, mi s-a părut că văd un mare număr de capete şi braţe adunate în uşa unui vagon; am observat că toţi călătorii agitau ceva în mână. Mi-am dat seama de asta la timp, ca să apăs pe semnalul de oprire. Mecanicul a oprit aburul şi a pus frâna, dar trenul a mai înaintat încă vreo sută şi cincizeci de metri de aici. Am alergat după el şi, în timp ce alergam, auzeam ţipete şi strigăte înspăimântătoare. O tânără foarte frumoasă murise subit în compartimentul ei; i-au coborât corpul aici şi l-au aşezat pe podea, între mine şi dumneata.

Mi-am tras înapoi scaunul fără să vreau: am ridicat ochii de la colţul podelei pe care mi-l arăta ca să-l privesc în faţă.

— Totul e adevărat, domnule. Tot ce vă spun e adevărat. Vă povestesc toate întâmplările acestea întocmai cum s-au petrecut.

N-am găsit nimic de răspuns, nimic potrivit; mi se uscase gâtul. Vântul comenta povestirea, stârnind în firele de telegraf UD geamăt lung de jale.

El urmă:

— Şi-acum, domnule, ascultaţi-imă bine, şi veţi înţelege cât de tulburat mi-e sufletul. Spectrul s-a reîntors acum o săptămână. De atunci revine când şi când, la intervale neregulate.

— Lângă semnalul roşu?

— Lângă semaforul care dă semnalul roşu.

— Ce mişcări face?

El reproduse cu mai multă nerăbdare şi intensitate, dacă se poate, decât prima oară gestul care părea să spună: "Pentru numele lui Dumnezeu, depărtează-te!"

Apoi urmă:

— Nu-mi mai lasă nici un pic de răgaz, nici o clipă de linişte. Strigă, lungi clipe în şir, îngrozit! „Hei! dumneata de colo! Atenţie,! Atenţie!" Îmi face semne. Îmi pune în funcţie soneria...

Profitând de ocazie, îl oprii imediat.

— A făcut-o să sune şi ieri seară, în timpul vizitei mele, când te-ai ridicat ca să te îndrepţi spre uşă?

— Da. De două ori.

— Ei bine! i-am spus, vezi ce feste îţi joacă imaginaţia? Aveam ochii fixaţi asupra soneriei şi urechea ciulită. Ori, pe cât de adevărat e că mă aflu în faţa dumitale, pe atât de adevărat e că de astă dată n-a sunat de două ori. Nu. Nici acum, nici altă dată, afară numai de clipa când e declanşată normal de gara care comunică astfel cu dumneata.

Dădu din cap.

— Nu m-am înşelat încă niciodată, domnule, în privinţa asta. N-am confundat niciodată soneria spectrului cu cea a unui funcţionar. Soneria fantomei are o vibraţie, un timbru foarte specific, care nu se poate datora nici unei alte cauze; n-am putut să-mi dau

seama dacă mişcarea se percepe şi cu ochiul liber. Nu mă surprinde că n-aţi auzit vibraţia. Dar *eu,* eu am auzit-o.

— Şi ai avut impresia că spectrul era acolo, când te-ai uitat afară?

— Spectrul *era* acolo.

— De ambele daţi?

El repetă, energic:

— De ambele daţi.

— Vreţi să mergem împreună până la uşă, să vedem dacă e acolo în clipa asta?

Îşi muşcă buza şi păru să ezite, dar se ridică. Am deschis poarta şi am făcut un pas afară, în timp ce el rămase în prag. Se vedea semnalul roşu de avertizare. Se vedea şi gura lugubră a tunelului. Se vedeau pereţii mari, stâncoşi şi jilavii ai şanţului. Se vedeau şi stelele pe cer.

— Îl vezi? îl întrebai, cercetându-i atent faţa.

Avea ochii puţin ieşiţi din orbite şi privirea crispată, dar fără îndoială nu atât de crispată pe cât era a mea în clipa în care m-am întors neliniştit înspre partea aceea.

— Nu, a răspuns el; nu e acolo.

— De acord, am răspuns eu.

Am intrat iarăşi, am închis uşa şi ne-am aşezat. Mă întrebam cum pot trage foloase de pe urma avantajului pe care-l dobândisem asupra lui, dacă era vreun avantaj, când el reluă conversaţia pe-un ton perfect firesc; nu avea aerul să mediteze asupra faptului că nu eram de acord asupra unei chestiuni de fapt, astfel că mă simţeam eu însumi într-o poziţie extrem de slabă.

— Acum, domnule, trebuie să fi înţeles într-adevăr că faptul care mă tulbură într-atâta e întrebarea: ce vrea spectrul cu mine?

I-am mărturisit că nu eram sigur a-l fi înţeles pe deplin.

— Despre ce vrea să mă prevină? reluă el gânditor, cu ochii aţintiţi asupra focului şi neprivindu-mă decât din vreme în vreme. Care e primejdia? Unde e primejdia? O primejdie pluteşte undeva peste linia ferată. O nenorocire cumplită e gata să se producă. N-am dreptul să mă îndoiesc de astă dată, după cele două întâm-plări precedente. Dar nu e oribil să fiu astfel urmărit? Ce să fac?

Îşi scoase batista şi-şi şterse fruntea. Era înfrigurat. Avea febră.

— Dacă aş trimite un mesaj telegrafic de alarmă într-o parte sau în cealaltă, sau în ambele părţi, n-aş putea da şi motivul pentru care-o fac, urmă el, ştergându-şi mâinile cu batista. Mi-aş atrage neplăceri fără să aduc vreun serviciu. M-ar crede nebun. Iată cum s-ar petrece lucrurile: Primul mesaj: „Atenţie! Pericol!" Răspuns: „Pericol de ce? Şi unde?" Al doilea mesaj: „Nu ştiu nimic, dar vă implor, fiţi atenţi!" Aş fi dat afară. Ce se poate face?

Omul suferea atâta că-ţi era milă să-l vezi. Era chinul unui spirit conştiincios, pe care-l tortura nespus o răspundere de neînţeles pentru nişte vieţi omeneşti.

— Prima dată când l-am văzut sub semnalul de avertizare, urmă el aruncându-şi pletele negre pe spate şi trecându-şi inâinile pe frunte de mai multe ori, într-un acces de spaimă febrilă, de ce nu mi-a spus unde se va produce accidentul — dacă trebuia într-adevăr să se producă? De ce nu mi-a spus ce să fac ca să-l evit — dacă, dimpotrivă, se putea evita? De ce şi-a ascuns a doua oară faţa în loc să-mi spună: „Tânăra asta va muri, trebuie să rămână acasă"? Şi dacă, de ambele daţi, a apărut numai ca să-mi demonstreze că avertismentele lui erau întemeiate, şi să mă pregătească pentru a treia sa ivire, de ce nu m-a prevenit acum limpede? Şi de ce m-a ales tocmai pe mine, Doamne, Dumnezeule? Pe mine care nu sunt decât un biet semnalizator rătăcit cu slujba în locul ăsta singuratic! De ce nu s-a adresat cuiva mai sus-pus, în care s-ar avea încredere şi care ar putea acţiona?

Văzându-l în ce stare e, am înţeles că, în interesul nefericitului însuşi, ca şi în interesul general, tot ce aveam mai bun de făcut pentru moment era să-l liniştesc. De

aceea, lăsând deoparte diferendul nostru în ce priveşte realitatea sau irealitatea halucinaţiilor sale, i-am arătat că oricine îşi face conştiincios datoria se află pe drumul cel bun şi că trebuie să se simtă împăcat cunoscându-şi limpede cel puţin îndatoririle, dacă nu-şi poate judeca cu aceeaşi limpezime vedeniile ce-l descumpănesc. Am avut mai mult succes în această nouă strădanie decât în încercările precedente de a-i dovedi că se află în greşeală. S-a liniştit; ocupaţiile lui profesionale îi cereau o atenţie tot mai susţinută pe măsură ce noaptea se scurgea; l-am părăsit către orele două noaptea. M-am oferit să rămân cu el toată noaptea, dar nici n-a vrut să audă de asta.

De ce să nu mărturisesc că m-am uitat de mai multe ori la semnalul roşu urcând pe potecă şi că nu-l găseam de fel pe gustul meu, ba că m-aş fi simţit foarte prost dacă patul meu s-ar fi aflat dedesubtul lui? Nu-mi prea plăcea povestea cu accidentul, nici cea cu moartea fetei. De ce n-aş mărturisi-o?

Dar ce mă preocupa cel mai mult era atitudinea pe care trebuia s-o iau, ca depozitar al confidenţelor sale. Desigur, omul era inteligent, vigilent, sârguincios şi punctual; dar cât va fi astfel, ţinând seama de starea lui actuală de spirit? Deşi într-o funcţie subalternă, avea răspunderi mari. M-aş fi simţit oare personal dispus să-mi dau viaţa pe mâinile lui, în cazul în care securitatea mea ar fi depins de precizia cu care ar fi executat o anumită sarcină?

Nu mă părăsea gândul că ar fi fost o perfidie din parte-mi să comunic superiorilor săi ceea ce îmi spusese, fără să-l înştiinţez mai întâi pe el şi fără a-i fi propus un soi de compromis; m-am hotărât în cele din urmă să mă arăt gata a-l însoţi la cel mai bun medic ce l-am fi putut găsi în regiune şi să-i cer părerea (pentru moment n-aş încredinţa taina sa nimănui). Orele de serviciu urmau să se schimbe, îmi spusese el în seara următoare; trebuia să părăsească lucrul cu o oră sau două după răsăritul soarelui şi să-l reia la căderea nopţii. Îl anunţasem că voi reveni în acel moment.

În seara următoare era un timp minunat afară şi am ieşit devreme ca să profit de el. Soarele nu dispăruse încă de tot în timp ce traversam un drum nepietruit, foarte apropiat de şanţul cel mare. Mi-am spus că aveam să-mi continui plimbarea timp de încă o jumătate de ceas; că-mi va trebui încă o jumătate de oră ca să mă întorc, ceea ce în total însemna un ceas, şi că va fi vremea atunci să cobor până la cabina semnalizatorului meu.

Înainte de a-mi continua drumul, am înaintat pe buza şanţului şi am aruncat automat o privire în fundul lui, aflându-mă în acelaşi loc ca în zi-ua în care dădusem cu ochii de el pentru prima dată. N-aş fi în stare să descriu freamătul ce mă cuprinse când dădui cu ochii, la intrarea în tunel, de-o arătare cu forme omeneşti, care avea mâna stângă în faţa ochilor şi care îşi mişca violent dreapta.

Groaza de nespus care pusese stăpânire pe mine a fost de scurtă durată; într-o clipă mi-am şi dat seama că apariţia aceasta cu forme omeneşti era pur şi simplu un om şi că mai era un mic pâlc de oameni la câţiva paşi de el; am avut impresia că repeta gestul pentru a mă arăta acestora din urmă. Semnalul roşu de avertizare nu se aprinsese încă. Dedesubt se ridicase un soi de mic cort, foarte scund, cu ajutorul câtorva ţăruşi şi al unei sape; cortul nu părea mai mare decât un pat şi îl vedeam pentru prima oară în acest loc.

Cu presimţirea irezistibilă a unui accident, cu teama trezită pe loc şi amestecată cu remuşcarea de a fi pricina unei ireparabile nenorociri, fiindcă îl lăsasem singur pe cantonier la postul său, neglijând să atrag atenţia că i-ar trebui supravegheate gesturile şi controlată munca, am coborât cât am putut de repede pe poteca în zigzag.

— Ce se întâmplă aici? i-am întrebat pe cei care se aflau în locul acela.

— Semnalizatorul a fost ucis azi-dimineaţă.

— Cel care lucra în cabina asta?

— Da, domnule.

— Cel pe care-l cunoşteam?

— Dacă l-aţi cunoscut, îl veţi putea recunoaşte, mi-a spus omul care a luat iniţiativa să-mi răspundă la întrebări, descoperindu-şi capul în semn de reculegere pentru a ridica un colţ al prelatei ce acoperea mortul. Nu s-a schimbat la faţă.

— O! Cum... cum s-a întâmplat asta? am întrebat, privind oamenii, pe rând, în timp ce prelata îi cădea din nou pe obraz.

— A fost răsturnat de-o locomotivă, domnule. Îşi cunoştea meseria ca nimeni altul. Dar rămăsese prea aproape de şine. S-a întâmplat exact în zorii zilei. Tocmai stinsese semnalul şi era cu lampa în mână. Când maşina a ieşit din tunel, omul era întors cu spatele la ea, şi a fost brusc aruncat înainte. Băieţandrul ăsta conducea locomotiva, şi tocmai ne arăta cum s-au petrecut lucrurile. Arată-i şi dumnealui, Tom, cum s-a întâmplat.

Omul căruia i se adresa era îmbrăcat simplu, într-o haină închisă; s-a postat din nou la intrarea tunelului şi a spus:

— Am trecut de ultima cotitură a tunelului, domnule, când l-am observat la celălalt capăt, ca printr-un binoclu. N-am avut vreme să micşorez viteza şi ştiam că e foarte prudent. Cum nu părea să dea atenţie şuierului, am oprit în momentul când am ajuns şi i-am strigat din răsputeri.

— Ce ai strigat?

— Am spus: „Hei! Dumneata de colo! Atenţie! Atenţie! Pentru numele lui Dumnezeu, depărtează-te!"

Am tresărit.

— Ah! Am trecut un moment greu, domnule. N-am încetat să strig. Am dus mâna stângă în faţa ochilor, să nu văd nimic, şi până la sfârşit i-am tot făcut semne cu cealaltă mână. Dar n-a slujit la nimic.

N-aş vrea să prelungesc povestirea, insistând în special asupra uneia sau alteia din împrejurările ciudate pe care le conţine, dar în încheiere ţin să subliniez o coincidenţă: strigătele conductorului reproduceau nu numai cuvintele pe care mi le-a repetat nefericitul cantonier, spunându-mi că-l obsedează, dar şi fraza care mi-a părut (mie, nu lui, şi numai în gând) că ar corespunde gestului pe care-l mimase în faţa mea.